

גליון
באר
הבשרה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

פקודי (החודש)

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת פקודי - החודש

אמונה

ד כל הזהב העשוי - פרנסה מן השמים, דאגה מניין

אין ייאוש

ה תקים את המשכן - כי נפילתי קמתי

ח כי ענן ה' - מעלת המתחזק והמתגבר אף כשנראה לו כי חשך עולם בעדו

התגברות

ט זכרון לבני ישראל - לזכור מעלתו שהוא בן מלך

ענוה

י אדני הקודש - השפל עצמך וינשאך המקום

מאה ברכות

יא מאת אדנים - מאה ברכות כיסוד בחיי היהודי

יג שערי ברכה - הברכות כמפתח לשפע רב

תורה

יד משכן העדות - בית המדרש וד' אמות של הלכה הם המשכן בזמן הזה

ניסן

טו ראשון הוא לכם - מעלת ראש חודש ניסן

טז החודש הזה לכם - מעלת חודש ניסן

ספח"ק בת עין

בכל שנה כשמגיע העת ויום שנברא בו העולם ויום שהוקם בו המשכן, אז הקב"ה מחדש העולם להאיר אור אלוקי על בריותיו, על ישראל עם קדושו, והוא ר"ח ניסן, וכשמגיע בכל שנה ושנה עת ויום שהוקם בו המשכן אז נעשה בפרט כל אחד ואחד מישראל בחי' משכן וכו', וה' משרה שכינתו בתוך כל אחד ואחד מישראל. והארה זו נעשה בכל שנה ושנה כשישראל עושים תשובה ומתחרטים על הרע שעשו מקודם, ומקבלים על עצמם לטהר ולקדש את עצמם וכו', אזי ה' א-ל רחום מאיר עלינו ברוב חסדו את אור ה' אשר היה אז בעת ויום הוקם המשכן.

וזוהו שנקראים כל התחלת החדשים בשם 'ראש חודש', כי בכל חודש בהתחלתו נתחדש עלינו אור מדה אחת מן א"ל רחום וחנן וגו' (עי' לק"ת פרשת ויצא), ולכן נקרא ההתחלה בחינת רא"ש. וראש חודש ניסן בכלל הוא ראש לכל החדשים של כל השנה, שהוא מקבל כל השפע של כל החדשים, כי בו הוקם המשכן, והוא מחלק לכל החדשים. וזוהו שאמר הכתוב 'החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה', פירוש, שהוא יום שהוקם בו המשכן, על כן גם בכל שנה ושנה הוא החודש ניסן מתחדש ומקבל אור אלוקי מרוב חסדו ית', ומחלק לכל שאר חדשים. (בת עין, דרוש לפרשת החודש)

פקודי - החודש

שאינו מאמין שהוא הזן ומפרנס לכל, ואין ביד האדם להוסיף לעצמו אפילו פרוטה אם לא נגזר בן מלעילא, והחושב שאם ירמה את זולתו יוכל להרוויח לעצמו הרי הוא מוכיח שסובר בעצמו שאין הפרנסה באה אלא מכוחו ועוצם ידו ח"ו, והרי זה פגם בעיקרי האמונה^א, ואי אפשר לבית המקדש לעמוד על מבוננו אלא אם בני ישראל מאמינים בה^ב, ויש בזה כדי ללמדנו שרק ע"י החיזוק באמונה הטהורה נוכח לקיבוץ גלויות ול'צדיק באמונתו יחיה'.

בפרשתן (לט א), 'וירקעו את פחי הזהב', ובאונקלוס תרגם 'וירקעו - ורדידו', שעשו אותן דקין. וביאר ה'דברי ישראל' זי"ע ד'פחי הזהב' מרמז על דאגת הממון שהוא הפח יוקשים של האדם בידוע, ועל כך נאמר 'וירקעו את פחי הזהב' - לעשותן דקין, היינו שימעיט ויפחית את דאגותיו - כלומר, שלא ישקע בדאגת הפרנסה ובענייני עולם, אלא 'וירקעו' מלשון רקיע השמים - היינו, שיוכר ש'אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים' (עי' סוטה מט.), והכל נקצב ונגזר ברקיע ממעל, ומה יתן לו ומה יוסיף לו אם ירבה ביגיעה לחינם. ובה הפוך את הררי וחבילי צרותיו ל'דקין' - כשיאמין ויבטח שאביו שבשמים דואג לכלב מחסורו, וכל גורלו אינו מסור אלא ביד ה' ולא בידים אחרות כלל וכלל^ד.

כל הזהב העשוי - פרנסה מן השמים, דאגה מניין בפרשתן (פקודי לח כא), 'אלה פקודי המשכן משכן העדות', כתב הר"ק מזאלאוין זי"ע (מתלמידי המגיד ממעזריטש זי"ע) בספרו 'תורי זהב' לבאר באופן נורא על דרך הרמז, שהנה אמרו חז"ל (ב"ב פח:) 'קשה עונשן של מדות [- מי שעושה עוול לשקר במידות המשקלות] מעונשן של עריות, שזה (עריות) נאמר בהן (ויקרא יח כז) הַאֵל וזה נאמר בהן (דברים כה טז) אלה וכו', מכאן למדנו ש'אלה' רומז למשקר במידות ברצותו לגזול את רעהו במרמה, מעתה יש לפרש בלשון הפסוק 'אלה פקודי המשכן משכן העדות', כי הנה, 'פקודי' הוא מלשון חסרון (כמו שנאמר 'לא נפקד ממנו איש', במדבר לא מט), וזאת בא הכתוב לומר לנו, תדע על מה ולמה נפקד ונחסר המשכן משכן העדות, ונכלל בכפל הלשון ב' בתי המקדשות, והיינו משום 'אלה' - כי משקרים במידות ומרמים איש את רעהו, ואי אפשר להבנות הבית המקדש בשיש בינינו עון זה'.

וזוסיף לבאר מה גודל הפגם והחומר הגדול בעוון של מידות ומשקלות שאינן מתוקנות, עד שאמרו חז"ל (עי' ירושלמי ר"ה, פ"ג ה"ח) 'אימתי מלכות גזרת גזירות ומצלחת כשיש מדות ומשקולת שקרים', אלא ביאורו, כי שורש מעשה זה נובע מחסרון באמונה בהשי"ת,

א. בפרשתן (לט כא), 'ולא יזח החושן מעל האפוד', וביאר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה תצוה), שהנה אמרו חז"ל (זבחים פח:) שהחושן מכפר על עיוות הדין ואילו האפוד מכפר על ע"ז, אמנם באמת שני חטאים אלו שורשם אחד, והוא חסרון באמונה, כי המאמין בא-ל חי שהוא קוצב את הפרנסה, ואי אפשר לשום אדם להרוויח יותר מאשר נגזר עליו אפילו משהו, ממילא לא יטול משל חברו מאומה שלא כדין, ואף אינו מורה 'היתרים' שונים לעצמו, כי הוא יודע אל נכון שלא יועיל לו כלום, ומה בצע לעשוק ולגזול - ממילא לא ירוויח מזה מאומה, מה שיכנס שלא בצדק יצא ממנו שלא בצדק, וזה שחטא ונטל משל רעהו הרי זה מורה שחסר לו באמונה השלימה, והרי זה מעין כפירה ועבודה זרה, ועל כן 'לא יזח החושן מעל האפוד' - להורות שב' עניינים אלו שורשם ממקור אחד.

ב. הנה כתיב בריש פרשת תולדות (בראשית כה כג) 'ותהר רבקה אשתו, ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה', ויאמר ה' לה שני גוים בבטן', והכתיב הוא 'שני גוים' ואילו הקרי הוא 'גוים', ועל כן דרשו חז"ל (ברכות נז:) שכך רמז לה השי"ת על ידי שם בן נח, שעתידין לצאת ממנה שני 'גאים', 'אלו אנטונינוס ורבי שלא פסק משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קשוואין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים'. ולכאורה תימה רבתי היא, כי מה 'תשובה' יש בזה על כך שהיא סובלת ומתייסרת הרבה שבעוד אלפי שנים יהיו לה שני צאצאים שלא יפסוק משלחנם צנון וחזרת... אלא, אכן תשובה גדולה יש בזה, הביטי וראי כיצד הקב"ה מכין ומזמין מעתה מה שיאכלו

[עד שביום השמיני - הוא יום ר"ח ניסן הקים משה את המשכן ושוב לא פירקו], רבי חנינא אומר שלוש פעמים וכו' [ונחלקו בדרשות המקראות, עיי"ש], ועל כך נאמר (פסוק ב) 'ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד' - תקים ושוב לא תורידנו ותפרקנו (תוי"ב צו קצא). ולכאורה יש לתמוה, מה טעם

תקים את המשכן - כי נפילתי קמתי בפרשתן (מ יז-יח), 'ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן, ויקם משה את המשכן' וגו'. והנה איתא במדרש (תנחומא יא) אמר רבי חייא בר יוסף, כל שבעת ימי המילואים היה משה מפרקו [למשכן] ומעמידו שתי פעמים בכל יום וכו'

צאצאיה בעוד אלפי שנים... והרי זה מוכיח באצבע כיצד הקב"ה 'מסדר' עולמו מאז ומקדם כל מה שיהיה וכל המצטרף עד סוף כל הדורות, הכל הוא ב'תוכנית' (פלאן) כפי הכוונה העליונה, ואם כן מה לך לדאוג על הצער שאופף אותך עכשיו... הרי ראית בעינייך שאנו מסורים בידי אבינו שבשמים, והוא מסבב כל הסיבות...

שמעו נא למעשה נפלא אשר סיפר איש חסיד מתושבי העיר נתניה, כי בא לעי"ת 'בני ברק' יצ"ו לצורך סידור עניינים, וכאשר יצא משם ניגש אליו אחד שאינו ממכריו, ממש 'פנים חדשות', ונתן לו 'צוקרעל' (סוכריה) ואמר לו ברך תברך 'שהכל', סבר וקבל, שוב נתן לו עוד צוקרעל ואמר לה תן לאחד מבניך... משם פנה לעבר תחנת האוטובוס קו 613 המוביל מבני ברק לנתניה, וכשעלה לאוטובוס פנה אליו נער אחד ואמר לו, הנה יש לי מחלת ה'צוקרעל' (סכרת נעורים), וצמוד לגופי מכשיר המודד בכל עת את רמת ה'סוכר' שבגופי, עתה המכשיר מצפצף ומתריע על ירידת סוכר באופן חמור, עד שהנני בסכנת נפשות ממש רח"ל, ומוכרח אני לאכול צוקרעל, שמא יש ברשותך עבורי... מיד נזכר מה'מתנה' שקבל מאתו אלמוני להעביר הלאה... ונתן לו בחפץ לב, ובכך זכה להציל חיים. הבט וראה כיצד הקב"ה זן ומפרנס לכל בריה ובריה די מחסורה, נותן לחם לכל בשר, והקדים רפואה למכה בהשתלשלות נפלאה כדי להזמין 'צוקרעל' מציל חיים למי שזקוק לו באותו הרגע...

ג. מעשה בר' 'דואג' שנכנס לבית הכנסת בבוקר כשכולו אומר דאגה, גוו שחוח, פניו נפולות כמעט עדי ארץ... ניגש אליו ר' 'חיים' (אשר כשמו כן הוא, מלא רוח חיים וחיות) ושאלו וואס איז היינט - מה היום... כמי שאומר מה אירע עכשיו שהינך דואג, נענה לו ר' דואג וכי אינך יודע שה'ראשון' למניינם הולך ומתקרב ואילו חשבון הבנק מלא וגדוש בצד ה'חובה' (מינוס), ואני אנה אני בא... השיב לו ר' חיים בניחותא, הנה ראה אנכי... עלי להעביר היום 'משלוח' המכיל מאות פרטים קטנים וגדולים לכל מיני 'כתובות' (אדרעסן), וזהירות יתירה נדרשת לכל יתערבו ויתחלפו זה בזה, אלא שלכל 'מקום' יגיע דייקא דבר המיועד לו בלבד, ולא עוד אלא שיש בתוך ה'חבילה' גם דברים מסוכנים - כל מיני סממנים - שאם יגיעו למחוזות אחרים אזי היזקם מרובה, ואין תועלת בהם רק אל המקום המיועד להם מ'ששת ימי בראשית', ותגדל הסכנה כי אין הדרך סלולה וכבושה אלא רצופה במהמורות, והמשלוח מיטלטל אנה ואנה, ואעפ"כ הנני רגוע ושלי, וכוונתי לכל דברי מאכל שהנני מכניס לפי, שכידוע לכל מתבונן גודל הניסים שהקב"ה 'רופא כל בשר ומפליא לעשות', כיצד כל חלק באוכל יגיע למחוז חפצו ויספק לאברי הגוף את צרכו המדויק, מהם תוצאות חיים לשיניים או לעצמות ושאר חלקי הגוף, ואוי לאדם ש'יתבלבלו' אצלו המערכות... ואעפ"כ כולנו אוכלים ושותים ברוגע ובשלווה, כי סמוכים ובטוחים אנו באבינו שבשמים יוצר כל יציר נוצר שהוא 'יוליק' את כל החלקים שבמאכל איש איש למקומו הראוי... אמור מעתה, מדוע תדאג על ה'ממונך' הנדרש לך, וכי בזה אין להקב"ה כמה וכמה דרכים להוליכם אליך לצרכיך... עפי"ז ביארו במטבע לשון שאומרים בברכת המזון 'הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים, הוא נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו', ולכאורה קצת צ"ב מהי ההוספה שהוא נותן לחם לכל בשר לאחר שכבר הננו מודים ומברכים על שהוא זן את העולם כולו, אלא שמנתינת הלחם לכל בשר בחכמה גדולה להחיות בו את רמ"ח האברים וש"ס"ה גידים נלמד לסמוך על הקב"ה שהוא זן את העולם כולו, ונפקיד את גורלנו בידו באין דאגה ולחץ... ד. עוד עצה טובה לחזק כח הבטחון באבינו שבשמים הוא כאשר יתבונן האדם בעצמו בקורות חייו ויראה כיצד 'עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך' וממילא יתחזק לבטוח בהקב"ה 'שאל תטשנו ה' אלוקינו לנצח'. ובזה אמרו לפרש במה שאמר הקב"ה למשה כאשר ציווה עליו להכות את הצור ולהוציא ממנו מים - 'ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך והלכת' (לעיל יז ה), ולכאורה מה צורך יש להזכיר שכבר הכה בו את היאור, אלא שרצה הקב"ה לחזק בטחונו של משה, על כן אמר לו, הנה הבט ב'מטה' וראה שכבר עזרתי לך, וכבר נתתי בך כח להכות את היאור, וממילא תהיה סמוך ובטוח שאף עתה לא אעזבך אלא אתן לך כח לעשות אותות ומופתים להוציא מים מן הצור.

באר הפרשה - פקודי - ההודש

שהקים את המשכן עולה לכ"א, והוא כמניין 'אהיה', שמרמוז בזה, שלאחר נפילה ח"ו צריך לומר בעצמו מה שהיה היה ומכאן ולהבא אהיה כבריה חדשה. ומביא בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע ש'אהיה' פעמים 'אהיה' עולה בגימטריא 'אמת', כי 'האמת היא שאפילו אם יהודי קיבל על עצמו כל כך הרבה פעמים שמעתה ישתנה ושוב נכשל ונפל, אעפ"כ אם חוזר ומקבל ע"ע שוב, מקבלו הקב"ה ברצון. וזאת מלמדת לנו התורה"ק בענין שבעת ימי המלואים, שפרקו והקימו כ"א פעמים את המשכן, שכמה שמקבל ונכשל, ישוב ויקבל על עצמו עוד הפעם'.

בפרשתן (מ ז), 'ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח', וכבר הקשו שמאחר שהבא לאוהל מועד טעון רחיצת ידיים ורגליים א"כ לכאורה מקומו של כיור לפני אהל מועד, אלא שהנה ה'כיור' רומז

יש בדבר לבנות ולפרק כל כך הרבה פעמים, וכבר עמד בזה רבינו הרמב"ן (פסוק ב).

ומבאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע, שבא הכתוב ללמד בזה לכל יהודי 'שגם אם עמל ומתייגע לבנות את משכנו, ולאחר מכן נכשל ונפל לגמרי וכל בניינו התפרק, אל יתייאש אלא יתנער מיד וישוב ויבנהו. ואסור ליהודי ליפול ברוחונה, ואפילו לאחר ירידה שכזו שבנה את מקדשו ונתפרק לגמרי עליו לחזור שוב ולבנותו. ועל כן ציווה השי"ת את משה להקים את המשכן ולפרקו ולחזור ולהקימו - ללמדנו דעת כי כך הוא סדר העבודה, שגם אחר הנפילה הגדולה ביותר - הרי שבע יפול צדיק וקם, ויתחדש להקים את 'המשכן' כאילו לא היה כלום'. ומוסיף לבאר עוד, כי הנה לדעת רבי חנינא שהיה משה רבינו מקים ומפרק את המשכן ג' פעמים בכל יום ויום אזי נמצא שמניין כל הפעמים

ה. ודע כי הבא לטהר מסייעים לו, אם אין לבו של אדם נשבר בקרבו מרוב ייאושו אלא הוא מתחזק יזכה שיסייעו לו מן השמים שיוכל באמת להתחזק ולהתחדש, וכמו שאמר הרה"ק רבי זאב מז'אבריו זי"ע בשם הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע בלשון שנוהגים לומר בסיום 'החומש' לאחר קריאת התורה חזק חזק ונתחזק, שאם האדם מתחזק פעם אחר פעם ואינו מתייאש, יזכה שנתחזק - שהקב"ה מסייע בידו ויחזקנו מן השמים (הובא בצרור החיים מערכה י עב).

ו. ולא עוד, אלא שכך הוא סדר העבודה של איש חי בהאי עלמא, שתמיד יש לו עליות וירידות, בונה את 'משכנו' והוא מתפרק... וחוזר חלילה, וכאשר רמזו זאת במה שנאמר במלחמת עמלק 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק' (לעיל יז יא), וכיצד יתכן שמשה רבינו הניח ידו בשעה גורלית כזו, אלא (הגם שאין לנו כל השגה במשה רבינו, אבל ללמדנו בא) כי כידוע מלחמת עמלק הרי היא מלחמה רוחנית כנגד היצר הרע מדור דור, ואכן כך היא צורת העבודה, פעמים ש'גבר ישראל' ופעמים 'מניח ידו' ויש ירידה ונפילה... והעיקר הוא שלעולם לא יתייאש מלהמשיך בעבודתו ית'.

מין הבאר

משל למה הדבר דומה, כי הנה נתחדש בימינו אנו, אשר הרוצה לייפות את חצר ביתו וכיו"ב על ידי שיגדל שם 'דשא', שאינו צריך לטרוח ולעמול בשתילת מיני דשאים ולהשקותם עד שיצמחו לגובה, אלא ניתן לקנות 'דשא סינטטי' (Synthetic Grass), והוא עשוי ממין גומי (Rubber) בצורת דשא, ירוק ורענן כגן רטוב... ולכשתרצה לדעת האם הדשא שלפניך הוא 'אמיתי' או 'מזויף' יהא כלל זה נקוט בידך, אם כולו 'חי' ירוק ורענן ואין כאן שום עשב שנבל הרי זה מוכיח בעליל שאינו אלא 'סינטטי'... אולם אם תמצא פה ושם שהדשא הוא צהוב או חום, וכן ישנם מקומות בהם הדשא כמוש ונבול או לא צמח בהם כלל דשא - בוודאי זהו צומח מן האדמה ממש. וכך על דרך זה ממש לעניין מציאות האדם, מי שיש בו עליות וירידות, 'כתמים' פה ושם, 'צבעים' וגוונים שונים סימן שאכן אדם חי הוא... אך אם ייראה בפניך אדם מושלם בתכלית הרי זה טעון בדיקה...

ז. נוראות מצינו בבריאתו של עולם, כדאיתא בגמרא (שבת פח: חגיגה יג:): על הפסוק (תהלים קה ח) 'דבר ציווה לאלף דור', שהתורה נבראה אלף דורות קודם מתן תורה (והיינו תתקע"ד דורות קודם בריאת העולם, וכ"ד דורות מבריאת העולם ועד

ו'הזמן גרמא' לשוב ולהתחדש בקמן שנולד, וכאשר הגידו צדיקי הדורות במעלת 'שבת החודש' אשר סגולתה ותפקידה להתחדש כבריה חדשה לעבודתו ית"ש. ואל יאמר האדם, מה לי ולהתחדשות, היאך אתחדש וכמה אתחדש, ידעתי גם ידעתי את שפל מצבי - כבר אבד סברי ותוחלתי, ביצד אתעלה מעל מצבי, ישמע לדברי הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבת החודש ד"ה ויאמר ה') 'החודש הזה לכם' - היא המצווה הראשונה שה' צוה אותם, ואמרה להם (מצווה זו) עוד בהיותם בארץ מצרים, להורות בזה, שאיש יהודי הרוצה להתקרב להש"ת לא ימתין עד שיצא מבין התאוות והטומאה שהוא משוקע בו, אלא בהיותו עדיין תחת 'מצריו' - משוקע במ"ט שערי טומאה ובגילולי ע"ז יתחיל כבר בעבודתו יתברך.

ל'רחיצה' מן העוונות בתשובה שלימה [וכדאיתא ב'תרגום יהונתן' על פסוק זה], וכלל גדול הוא בעת הרחיצה מן העוונות הוא להיזהר מאד שלא להישאר במקומו בראשון, כי מילתא דשכיחא היא שהנכשל בחטאים עוונות ופשעים טרוד להתבונן שוב ושוב על העבר עד שיפול הנפול ממנו בעצבות ויאוש, לפיכך אמרה תורה, ראשית דבר, יעזוב את מקומו ויכנס (לא יעמוד לפני המזבח, אלא ירוץ פנימה בין האולם ולמזבח), כיו"ב, בעבודת האדם, יסיה דעתו מן העבר ולא יחשוב במה שנכשל כבר, כי הרהורים ומחשבות אלו לא יביאו אותו לטהרה, אדרבה עי"ו ישקע ח"ו עמוק יותר בתוך הבוץ והטיט רח"ל, אלא, תחילה ירוץ כמו איל אל הש"ת ולהתעסק בעשה טוב, ובהיותו שם יתרחץ בתשובה מן העבר^ט.

מ"ת), ומפורש אמרו (בר"ר ג ז) מלמד שהיה [הקב"ה] בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו. מכאן למד הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מאמר נורא, דרבים המתאוננים לומר מתוך ייאושם, הנה כבר ניסיתי ולקחתי את עצמי 'כאלף פעמים' ולא הועלתי מאומה, תמיד שבתי ליפול... מה עוד יש בידי לעשות, לזה גילו לנו חז"ל מעשי הש"ת שאף הוא 'כביכול' בנה עולמות שנחרבו לאחר מכן, ואעפ"כ שב לבנות עוד עולם ועוד עולם... עד שלבסוף ברא את עולמו שאנו חיים בו כהיום, אף אדם ה'קרוץ מחומר' מה לו שיתייאש - הרי אכתי לא ניסה להתחזק בתקע"ד פעמים, ילמד מבוראו כביכול שלא הפסיק מלבנות עולמו מחדש בתקע"ד פעמים...

ח. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, המשיל את הענין לחייל שנשלח ללחום עם האויב בשדה הקרב וחרבו שלופה בידו, והנה הגיע אליו אחד מחיילי האויב וירה בו באצבעו ודם רב החל לזוב ממנו, אותו חייל נבהל והשליך תיכף את כלי הזיין מידי, צעקו לו חבריו, שוטה שכמותך, הרי הנך מכניס את עצמך בסכנת מוות, וברגע אחד יש ביד האויב להרגך או להכותך כך מכה רבה ועצומה, ואילו אם תמשיך לישא חרבך בידך אולי תוכל להשיב לו מנה אחת אפים ותפילה לגמרי. כמו כן הוא במלחמת היצר, אם בשעה שנפל מעט כבר הנו מתייאש ומשליך את כל אשר לו, בזה גופא הצליח היצר עליו - שהרי זוהי כל מטרתו - 'לייאש' את הנלחם בו, אלא על האדם להתחזק בכל כוחו, וכך יזכה שיבוא יום ויכה את היצר הרע לגמרי (ח"ח על נ"ך קהלת י ד, הובא בהגהות על ח"ח על התורה פ' בראשית אות טז). פעם שאל הרה"ק בעל ה'יסוד העבודה' זי"ע את אחד מחסידיו שבא לשבות בצלו (בעת עריכת השולחן ליל שב"ק) אמור נא, האיך באת הנה ממקום מושבך, ענהו היהודי נסעתי על גבי חמורי... המשיך הרה"ק ושאלו ומה היית עושה אם היית נופל מחמורך על אם הדרך. ענה החסיד הייתי מתרומם ומטפס שוב על גבו וממשיך בדרכי, אך הרבי המשיך בשלו ושאלו שוב על מעשיו באם היה נופל עוד פעם מחמורו בדרך, ושוב ענה שהיה מתנער מעפרו ושב לרכוב על החמור. לאחר כמה פעמים הרבי שאלו שוב ושוב, נענה היהודי ואמר: 'וכי מה אעשה, וכי אשאר על הקרקע ואבכה, הרי ברור ומוסכם שעלי לקום, להתנער מעפרי ולעלות שוב על גבי חמורי... פנה ה'יסוד העבודה' אל חסידיו שהיו נוכחים בעריכת השולחן ואמר להם: 'השומעים אתם את דבריו, וכי תכלית יש לו לאדם לאחר נפילה, להישאר בירידתו ולבכות מצבו וגורלו, הרי אין לו לאדם כי אם לקום ולהמשיך במלחמתו, להישאר איש מלחמה'...

ט. איתא בירושלמי שבין 'פרה' ל'חודש' לא יפסיק, כלומר, שלפי קביעות השנה פעמים שמפסיקים בסדר קריאת 'ארבע פרשיות' בין 'שקלים' ל'זכור', כמו כן לעיתים יש 'שבת הפסקה' גם בין זכור לפרה (וכמו בשנה זו), אמנם קריאת פרשת פרה צריכה להיות סמוכה לקריאת פר' החודש, ואין להפסיק ביניהם. והרמז בזה, כי כל עניינה של פרה הוא לטהר עצמו מכל טומאותיו, אך 'לא יפסיק' וישאר לעסוק באותם טומאות וחטאים, אלא תיכף יסמיך לזה 'פרשת החודש' - ויתחדש מיד כקטן שנולד.

כי ענן ה' - מעלת המתחזק והמתגבר אף כשנראה לו כי חשך עולם בעדו

בפרשתן (פקודי מ לח), 'כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל

בכל מסעיהם, ביארו בה קמאי 'כי ענן ה' על המשכן יומם' - שאם האדם שרוי בבהירות ובמצב של יומם כשהכל הולך בשורה, לא תזוח דעתו, כי ברגע אחד יכול להתהפך הגלגל להיות ענן וחושך. לאידך, מי שנמצא ב'לילה' - שאינו רואה שום סימן ברכה מרוב חשכות, אל יפול רוחו בקרבו, כי ברגע אחד יאר ה' פניו אליו ב'אש'.

ובן רמזו צדיקים לגבי 'עבודתו' של אדם, כי הנה פעמים מתלונן האדם, רצוני ומאווי לעבוד את בוראי עבודה שלימה עבודה תמה, אבל מה אעשה, ותמיד חופפים עלי ענן וערפל המחשיכים בעדי, לזה אמרה תורה כי ענן ה' על המשכן - כשנדרמה לך שעבים מכסים ומסתירים את האור, תדע, שבאמת הוא יומם, ולבסוף תראה שאלו הימים החשוכים הם הם המאירים ובאים", ואילו כשהוא במצב של ואש תהיה - כשכל כולו בוער בשלהבת אש קודש הרי זה בחי' לילה בו, כי עיקר העבודה להתחזק במצב של חשיכה והסתר, וענין זה יעמוד לעיני כל בית ישראל, בכל מסעיהם - בכל 'מסעות' ותהפוכות חייהם, להתחזק ביותר בעת שענן ה' על המשכן².

ולבן ההתחדשות היא מצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל (עיי' רש"י בראשית א א), כי היא יסוד לכל היסודות והעבודות, לבל יתיימש אף אם מצבו קשה ושפל, כי לעולם יש בידו להתחדש כבריה חדשה.

ואולי לבן נמשלו בני ישראל ללבנה (שוח"ט תהלים כב יב), דהרי הלבנה מתמעטת וחוזרת ומתחדשת מדי חודש בחודשו, וזאת אשר הראה הקב"ה למשה רבינו, ראה נא את הלבנה בהתחדשותה ו'כזה ראה וקדש' (רש"י פסוק ב, מ'מכילתא), כהתחדשות הלבנה מתוך מיעוטה וקטנותה, כך על בני ישראל להתחדש תמיד אף מתוך מיעוט וקטנות³.

וזה הביאור בדברי הגמרא (שבת קמז:): 'רבי אלעזר בן ערך איקלע לעיר 'פרוגיתא' שהיין שם היה משובח מאד, נמשך ר"א אחריהם ושכח את כל תלמודו, כאשר חזר לבני הישיבה רצה לקרוא בספר התורה, משבא לקרוא 'החודש הזה לכם' אמר 'החרש היה לבם', התפללו עליו חבריו החכמים, ונזכר בתלמודו. מכאן למד הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע, שגם מי ש'החרש היה לבם' ולבו אטום וסתום לכל דבר שבקדושה, כדוגמת החולה שלקה בליבו שהוא עיקר חיותו (הלב עיקר חיותו של האדם), ודרי אם יסתם לבו אי אפשר להתקיים ולעמוד לפניך אפילו שעה אחת, מכל מקום בפרשת החודש יש גם בידו לחדש את לבו כבריה חדשה ממש (הובא באמרי הרי"ם בא, משמו).

י. אמרו חז"ל (ברכות ד:): 'כל האומר 'תהלה לדוד' בכל יום שלש פעמים, מובטח לו שהוא בן העולם הבא', בדרך צחות היה מפרש הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל, כי הרי אנו מסיימים פרק זה בפסוק (קטו יח) 'ואנחנו נברך י-ה מעתה ועד עולם הללויה', ואכן מי שאומר ג' פעמים ביום מעתה - פירוש 'פון יעצט בין איך א נייע זלמן' (העבר אין, ומעתה הנני 'זלמן' חדש, ונקט זלמן כי כך היה שמו ובאמת הוא נוגע לכל אדם איש איש 'בשמו' הטוב יבורך), לכן מובטח לו שהוא בן עולם הבא.

כה אמר הרה"ק ממאכנובא זי"ע בשם אביו לרמז בלשון (שאומרים בהגדה של פסח) 'מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו', המתעסק בעבר ו'מתחילה' אין זה אלא ע"ז, אולם האומר 'מעכשיו' זהו הכניסה וההתקרבות לעבודתו ית'.

יא. ידוע שבסוף ימיו נענה הרה"ק החווה מלובלין זי"ע ואמר כי בימים מקדם היה נראה לו שהימים שהיה אור במושבו, ועבודתו הייתה מתוך הארה והרחבת הדעת הם הם הימים הנעלים והחשובים, והימים שחושך היה בעדו הם כפשוטם ימים אפלים שאין בהם ממש. אולם, כעת הוא רואה כי אדרבה, ימים הללו שעבד בהם את ה' מתוך חשכות והסתרה הם המאירים באמת...

וכן איתא ב'תורת אבות' (דרכים בעבודת הבורא אות מח), בשם הרה"ק מקאברין זי"ע בזה"ל, סיפר, פעם אחת הייתי חולה גדול, האב"ן זיך מיר גישטעלט די טעג (נעמדו לנגד עיני כל הימים שעברו עלי), וראיתי כי הימים שנראו בעיני כמאירים היו נמוכים מאד מאד, ואלו שנראו בעיני כנמוכים היו מאירים מאד. עכ"ל.

יב. ביום כ"ב שבט תרי"ט נסתלק לעולם שכולו טוב הרה"ק רבי מנחם מענדיל מקאצק זי"ע, ביומי הפורים כשעדיין לא נגמרו 'שלושים' (מיום הפטירה) נענה ואמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, הנה בקבלת התורה שהייתה בחג

(סוטה לו:) לעניין הנסיון הנורא שהיה לו ליוסף 'באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון, אמר לו, יוסף, עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שימחה שמך מביניהם, ו'זכרון' זה עמד לו לנוס מהעבירה ולהינצל מן הנסיון. ובוה מפרש שאבני האפוד המה זכרון לבני ישראל, להזכיר לבני ישראל עצמם בכל עת, שהם חקוקים על אבני האפוד לפני ה', וממילא יתביישו לעבור עבירה, 'ויהיה לבכם דבוק בה' שזכרו את מעלתם... וכלומר שבא הכתוב להודיע לכל איש מישראל, זכור את מעלתך הגדולה, כי אתה עומד לפני ה' ברוב חביבותו אליך, ואל יפתך יצרך להתלכלך בדבר שאינו מתאים לפי מעלתך"...

הוסיפו על דבריו, שה'אבנים' המה זכרון לבני ישראל, לומר להם, ראו נא את שמו של יוסף חקוק על האבנים, ותתכוננו ב'שכר עבירה כנגד הפסדה', מה גדול ההפסד של עושי עבירה, שאם היה שומע אליה ח"ו כמה היה גדול הפסדו לדורי דורות עבור הנאה מדומה של רגע אחד... ולאידך גיסא, כמה גדול שכר הבורח מהעבירה, שמאחר שלא שמע אליה משם זכה להיות 'רועה ישראל' (וכדאיתא בגמ' שם), שזכה לזון ולכלכל את כל בית ישראל (מהרש"א), ולא עוד אלא כמו שפירשו בספח"ק ששמות י"ב השבטים על האפוד היו

איתא בגמ' (ב"ב קמה: קמו.) על מה שנאמר (משלי טו טו) 'כל ימי עני רעים וטוב לב משתה תמיד', והאיכא שבתות וימים טובים, ותירצו שינוי וסת תחילת חולי מעיים הוא [כלומר, כל ימי עני רעים כי אין לו מה לאכול, וע"ז הקשו שבשבתות ויו"ט יש גם לעניים לאכול שכן נותנים להם מן התמחוי (רשב"ם שם), ותירצו ששינוי הרגלי האכילה הוא תחילת חולי מעיים, ולכן גם הם 'רעים' עבורו]. יש שביארו בדרך רמז, ש'עני' הכוונה ל'עני בדעת' (נדרים מא. וע' בעש"ט עה"ת פר' נח), וכל ימיו רעים, שתמיד מתאונן על שפל מצבו ועל 'קטנות המוחין' וזמני הירידה, לעומתו 'טוב לב' משתה תמיד - כי הוא יודע הוא שזהו עיקר העבודה, להתחזק דווקא בזמן הסתר וחשבות ושמה הוא בחלקו. והק' בגמ' והאיכא שבתות וימים טובים בהם כל אחד מתעלה לפי ערכו ומדרגתו, וא"כ קשה, מדוע גם אז ימיו רעים, ותירצו שינוי וסת, כלומר שיודע העני בדעת שיחזור ביום ראשון להרגלו ולמצבו, וממילא גם בשבת אינו יכול להתחזק ולשמוח.

זכרון לבני ישראל - לזכור מעלתו שהוא בן מלך

בפרשתן (ל"ט ז), 'אבני זכרון לבני ישראל', וביאר ה'משך חכמה' (ד"ה אבני) דהנה איתא בגמ'

השבועות לא ארכו הימים ו'נשתברו הלוחות', והסבר הדבר הוא כי היה מעיקרא מתוך אורה והארה גדולה מן השמים, ואין זה בהכרח שישאר בר קיימא. אבל בקבלת התורה שהייתה בימי הפורים - הדר קבלוה מאהבה, מאהבת הנס, זה היה מתוך 'הסתר' שהוכרחו לשבר ולגלות את הקב"ה מתחת ההסתר, שבירה זו היא הגורמת לקבלת התורה להיות 'בר קיימא', וכוונתו הייתה לחזק לבות נשברים בהסתלקות רבם, כי אדרבה ההתחזקות מתוך השבר והיגון, היא היא תעמיד אותם להיות מקבלי תורה בת קיימא.

יג. וכן ידוע מאמרו של הרה"ק היסוד העבודה' זי"ע (באר אברהם ליקוטי אמרים) בפסוק (משלי ג יא) 'מוסר ה' בני אל תמאס', וכה ביאורו, מוסר ה' - הקב"ה מטיף לנו מוסר, בני אתה, על כן אל תמאס, זכור ואל תשכח שגב מעלתך כי בני אתה. וממילא אל תמאס ותתלכלך בבוץ...

מספרים שאחר המלחמה עת נפלו רבים ברוחם ואיבדו את דעתם ויחד עם זה את דתם ל"ע, באותה שעה עלה לארץ הקודש אוד מוצל מאש בחור מבוגר, נצר לאחת המשפחות המפוארות והחשובות, גם הוא עקב המאורעות הקשים נשתבשה עליו דעתו, ועמד להינשא עם בת נכר ל"ע. רבים וטובים ניסו את כל אשר לאל ידם בכדי להניאו מלכרות את נפשו משורש עץ החיים בהסבירם את חומר הענין ואת עונשי הגיהנם וכו' אך ללא הועיל. בצר להם פנו אל הגה"צ רבי גד'ל איזנער זצ"ל שינסה להשפיע עליו. והוא בחכמתו שאלו למבוקשו או אז ענהו במילים ספורות, אה.. ס'איז פאסט נישט פאר א חסידישער בחור (אין זה מעשה ראוי ומתאים לבחור הנוהג במנהגי חסידות)... ובכך ע"י שמצא את נקודת מעלתו מצא גם מסילות לליבו התועה וגרם לו תיכף ומיד לזנוח את מחשבתו הנואלת.

ואף אם נפל ונכשל ל"ע עדיין יזכור כי 'בני אתה', וכמו שסיפר הגה"צ ר"י גלינסקי זצ"ל, שבשנות הזעם כאשר הוגלה ע"י שלטון הרשע ברוסי' למחנות עבודה בסיביר, שיכנו את כל האסירים בצריפים ישנים, והנה הוא רואה כי מידי ליל באמצע הלילה כשהכל נמים את שנתם בעמקות נפלאה, קם אחד האסירים בדממה, ובזריזות רבה

הקוקים על אבן השם שהיא אבנו של יוסף, נמצא שלא זו בלבד שלא הפסיד את שמו להיכתב באבני האפור כשאר אחיו, אלא עלה ונתעלה שהוא ה'יסוד' והמקיים לכל בני ישראל.

אדני הקודש - השפל עצמך וינשאך המקום

בפרשתן (לה נו), 'ויהי מאת הכבר לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת הכבר ככר לאדן, ומבאר ה'כלי יקר' (ריש פר' תרומה) הטעם שדייקא מתרומת המשכן שבה היו כולם שווים

ניגש אל אחת מפינות הצריף, מוציא בגדים מאיזה 'חור', חיש מהר הוא מתלבש בהם, ומתחיל לעשות תנועות נמרצות בידיו לכל עבר במשך מס' רגעים, וככלות 'עבודה' זו הנו ממהר לפשוט את הבגדים, מחזירים למחבואם ושב למנוחתו. משחזר הדבר ונשנה גם בלילות שלאחריהם החליט הגר"י לשאלו לפשר מעשיו המשונים. האיש החוויר וסירב לענות, אך לאחר שקיבל הבטחה נאמנה כי לא יודע הדבר לאיש, ניאות לגלות את סודו, וכה אמר, דע לך כי אנכי קצין גרמני בעל דרגה גבוהה מאד בצבא, מתוקף תפקידי הייתי ממונה על מאות חיילים אשר סרו למרותי, וכל הגה היוצא מפי היה מתקיים כהרף עין. אך, לדאבון לב נפלתי כאן בשבי האויב הרוסי, ומזה תקופה ארוכה שמלבד העינויים במחנה העבודה המפרכים את הגוף, עוד מתאמצים המפקדים כאן בתחבולותיהם לשבר אף את רוחי בקרבי ולהוריד לי את ה'מוראל' עד עפר בעבודות בזויות ומשפילות. אלא שנתמזל מזלי, וכאשר הוגליתי הנה הצלחתי להבריח עמי את מלבושי הצבא שלי - עם כל ה'אותות' אשר קצין כמוני לובש על מדי הצבא שלו, עתה תבין, כדי לשמור על מעמדי גבורת נפשי, הנני לובש את בגדי אלו בהחבא, גם עושה אני תנועות של 'מפקד' רם ונישא המורה לחייליו לפנות ימין ושמאל וכיו"ב, ללא כל שינוי ממה שהייתי עושה בטרם גלותי, ובכך אני מזכיר לעצמי כי אני גנראל. למרות עינויי הגוף והנפש, וחרף כל ההשפלות וההכלמות המכלות מנפש ועד בשר לא אפול ברוחי כי אני גנראל.

והנמשל לענייננו מובן בפשטות, על כל יהודי להזכיר לעצמו בכל עת - אף לאחר שהיצר מפתהו לחשוב כי הוא נחות דרגא, אינו שווה מאומה, ירים ראשו ויאמר לעצמו, בן מלך אני, לא אתנהג הנהגה שאיננה מתאמת לבן המלך, נצר לשושלת כרם בית ישראל המפוארה.

וכך הוא לשון הרמב"ם בפירושו המשניות (אבות ב יג) 'ואל תהי רשע בפני עצמך, כשיחשוב אדם עצמו חסר ופחות לא יגדל בעיניו חסרון שיעשהו', וכלומר, כשאדם מחזיק עצמו בשפלות ופחיתות הוא עלול לעשות את כל החטאים ח"ו באומרו 'ממילא אינני שווה מאומה'... (ועיי' באריכות ב'שערי העבודה' לרבינו יונה באות א' המאריך מאד בהאי עניינא).

יד. לשון נפלא מצינו ב'רבינו ניסים' (ברכות נו: בשולי הדף) לבאר הא דאיתא בגמ' 'תניא, אין מראין דלועין (בחלום) אלא למי שהוא ירא שמים', וז"ל, כבר שאלני עליה תלמיד מבני ספרד היש לה טעם, ואני לא קבלתי בה כלום וגם לא נשאלתי עליה קודם לכן מעולם, ונמתי לו כי זאת קבלה היא ביד החכמים, ולא נודע לי שהזכירו בה טעם, אבל נראין הדברים בעיני, שאפשר שיהיו דומים יראי שמים לדלועין, שכשם שהדלועין אין בכל פירות הארץ גדולים מהם ואעפ"כ אינן מתנשאים על הארץ אלא כל זמן שהן גדלין ופרין הן מוסיפין נמיכות בארץ, כך הם יראי שמים - אין בכל הבריות מי שמעלתו גבוהה ממעלתם ולא עדיף מהם וכו', ואעפ"כ כל זמן שמוסיף להן הקב"ה גדולה וכבוד ונשיאות הן מוסיפין ענוה ונמיכות וכו'. ועוד נשמע מגופה של מלה 'דלועין' - דלו עיני למרום, וזו היא מדת יראי שמים, כמו שאמר חזקיה (ישעיה לח יד) 'דלו עיני למרום' כלומר שהן בוטחין בו ומצפין אליו ומחכים לטובו, והיה ישר בעיני השואל זה הפירוש, גם בעיני כל התלמידים שהיו לשם, ולפיכך כתבתיו בזה המקום. עכ"ל.

טו. גדולה מדת הענוה, וכמו שכתב הגה"ק החיד"א זי"ע בספרו 'דבש לפי' (מערכת עי"ן אות ה) שמי שהוא שפל ברך אין עין הרע שולט בו, ורמזו יש לדבר, כי ענוה עולה בגימטריא קל"א ואילו עין בגימטריא ק"ל, ללמדנו שהענוה מתעלה ע"ג עין הרע שלא תשלוט עליו.

הם היסוד של קדושת ישראל, של קדושת כל יהודי ויהודי.

עוד כתב, 'אדן' מלשון אדנות, שע"י הברכה מעידים שהשי"ת הוא אדון על כל הבריאה, ומאת הברכות הינם מאת האדנים למשכן של כל איש ישראל, עב"ל.

ומקור תקנת מאה ברכות הייתה לשמירה על בני ישראל, כדכתב המור (סי' מו) בשם רב נטרונאי ריש מתיבתא דמתא מחסיא, 'דוד המלך ע"ה תקן מאה ברכות דכתיב (שמואל ב' בג' א) 'הקם על' בגימטריא ק' הוי, כי בכל יום היו מתים ק' נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה היו מתים עד שחקר והבין ברוח הקודש ותקן להם לישראל ק' ברכות'.

וזכר כתב הבעל הטורים (לעיל כה י) לבאר הטעם שכל מידות הארון היו שבורות, 'אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו', ללמד שכל מי שלומד תורה צריך לשבר ולהשפיל עצמו".

מאת אדנים - מאה ברכות כיסוד בחיי היהודי

בפרשתו (ל"ט כז), 'מאת אדנים למאת הככר ככר לאדן'. כתב הבעל הטורים 'וכנגדם תקנו מאה ברכות בכל יום', שמאה ברכות הם כנגד מאת אדני המשכן, עב"ל. איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם פקודי), וז"ל. מאת אדנים הוצרכו למשכן, כמו"כ מאה ברכות צריך האדם לברך בכל יום (מנחות מג:): וכמו שהאדנים היו היסודות של המשכן בן הברכות

עוד מצינו בתורתו של החיד"א (פני דוד, פר' בא אות יב) שהמכניע עצמו ונוהג בענווה אין יורד בגלגול, ומפרש בזה מאמר הכתוב (תהילים עח לט) 'ויזכור כי בשר המה ורוח הולך ולא ישוב', שהקב"ה יודע וזוכר כי בשר המה - היינו שנוהג בשפלות, וכפירוש רש"י (סוטה ד:): ש'בשר' מרמז על רכות הלב, וממילא רוח הולך למקומו בגן עדן לאחר אריכות ימיו ושנותיו ולא ישוב בגלגול בעולם הזה.

טז. ההכנעה היא סגולה לפרנסה בהרחבה, סימן לדבר נתן הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר זי"ע 'ונפשי כעפר לכל תהיה', ר"ל כשם שהעפר מצמיח כל הפירות והירקות ותבואת השדה שהם מזונות האדם, כך נפש האדם כשהיא בבחי' עפר הריהו מצמיח לעצמו השפעת המזונות. ועל פי זה יש לבאר מה שמצינו (תענית ט) שירד המן בזכות משה, שהרי 'האיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה' (במדבר יב ג), על כן היה גדול כוחו ורב זכותו להמשיך את המן ולספק מזונות לכל בני ישראל (הובא במאמר יחזקאל ח"א עמ' רפ"ב אות כג).

יז. עוד למדנו מענייני ההכנעה בענייני מלאכת המשכן, דכתיב (כה יח) 'ועשית שנים כרובים זהב', וברש"י, 'דמות פיצוף תינוק להם'. וביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (תרומה תשי"א ד"ה כפורת ובשאר מקומות) שבא לרמז שגם מי שהוא 'גבוה' ונעלה בהשגתו כעין הכרובים שהיו על הארון עדיין עליו להכניע את עצמו מתוך הידיעה שאינו אלא 'תינוק', וכמו שכתב רש"י (תהילים קלא א) 'הנני עליך כמי שאין לו ידים ורגלים כגולם מוטל לנגדך'.

וכך אמר אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שיש ללמוד כן מצורת המנורה שהיו בה שבעה קנים, כאשר שלושה קנים יוצאים מצד אחד זה למעלה מזה ושלושה מהצד השני, וככל שהנר היה גדול מחברו כך היה מרוחק מהנר האמצעי, ולעומת זאת הקנה הקטן ביותר הוא נמצא בסמיכות לנר האמצעי, וכידוע שעיקר המנורה היא הנר האמצעי וכדכתיב (במדבר ח ב) 'אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות', ללמדך שכל ה'קטן' הוא קרב יותר להשראת השכינה. יח. הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל ביאר זאת באופן נפלא בדרך משל לאחד שעשה לרעהו רעה, וברצונו להפיס דעתו - שלא ישיב לו כגמולו, מה יעשה, ילך וידבר עמו, ואף יכבדנו, וכן יוסיף לעשות פעמים רבות במשך היום, וכך לא יעלה בידו לגמול לו רעה, כיון שניסה לרצותו כל כך הרבה פעמים. על דרך זה, בשעה שראה דוד שמאה נפשות מתים בכל יום, תיקן מאה ברכות, שיאמרו ישראל בכל עת ברוך אתה ה' וירצוהו בפיהם ובלשונם עד שיתרצה הקב"ה וישוב חרון אפו מעלינו.

עוד מצינו בתורתו של בעל הטורים (דברים ו ז) על הפסוק 'ובשכבך ובקומך' - תגין על הק', לומר כשיעמוד בבוקר יתפלל ק' ברכות וינצל מצ"ח קללות ועוד שתיים - 'גם כל חלי וכל מכה' (שם כח סא). ובספרי הראשונים (אור זרוע, אבודרהם ועוד) רימזו ענין זה בלישנא דקרא 'הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'', 'כי כן' בגימטריא מאה, שהמברך מאה ברכות בכל יום יבורך בכל הברכות האמורות לגבר ירא ה'. כמו כן כתב הבעל הטורים על הפסוק (שם ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום' - תגין על הק', רמז לק' ברכות שצריך לברך בכל יום. ויש ללמוד מדבריו שנרמז ענין זה דייקא בפסוק 'ואתם הדבקים', לומר לן, שאמירת ק' ברכות בכל יום היא הדבקות האמיתית בה'.

כל הברכות שיוציא מפיו יהיו בכוונה ובדעת שלימה, כמו שאמרו (ברכות מז.) 'לא יזרוק ברכה מפיו' י, ונפסק בשו"ע (או"ח קפג יב) 'אסור לברך והוא עוסק במלאכתו', כללא דמילתא, שבעת אמירת הברכה ישב במקום קבוע ויסיח דעתו מכל ענייניו וכך יאמר את הברכה בכוונת הלב, ויזכור שהוא זוכה לעמוד לפני מלך מלכי המלכים, ולכן נפסק בשו"ע (שם ס"ט) שבשעת הברכה 'לא יהא מיסב, שהוא דרך גאווה, אלא ישב באימה'.

ובמו שכתב ה'יסוד ושורש העבודה' (שער האשמורות פרק ב) 'אהובי נפשי, אחי ורעיי, שימו זאת על לבבכם, לפני מי ולמי תוציא דבריך. ונקוט האי כללא בידך, באיזה ברכה שיהיה, בשיאמר 'ברוך אתה' יצייר במחשבתו כאילו ממש אומר ברכה זו בנגד הבורא ית' ויתעלה לנוכח, כי לשון 'ברוך אתה' מורה על זה, וזה חיוב גדול על כל אדם בכל התפלות ובכל השבחים והודאות, ולא יהא שום דבר יוצא מפיו בעבודת הבורא ית' ויתעלה כמצות אנשים מלומדה רח"ל, רק לנוכח

והנה אף שצריך להיזהר בכל מאה הברכות, אך כבר כתב רבינו תם בספר הישר (שער י"ג) 'וטוב לו המעט התמיד מן הרב אשר לא יעמוד'. על כן יקבל כל אחד על עצמו להתחזק בכמה ברכות בכל יום אשר יוציאם מפיו בקדושה ובטהרה מתוך כוונת הלב, וקבלה זו תהיה אצלו כחוק בל יעבור וכיתד בל תימוט, שתמיד יקפיד וישמור על קבלה זו ועד מסירות נפש. ואם יעשה כן תהא קבלה טובה זו אצלו להזכירו מה חובתו בעולמו והאמונה בה' ובהשגחתו הפרטית שהוא 'מלך העולם'.

ביותר צריך להיזהר בברכות הנהנין, וכמו שכתב הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (שער רה"ק ח:): שרבו האר"י הק' הזהירו על כך ביותר, כי עיקר השגת רוח הקודש תלוי בדבר זה, כי בכל דבר מאכל מעורב חלק גשמי וחלק רוחני, והחומר העכור שבאדם בא מהחלק הגשמי שבמאכל, וכאשר מברך כדבעי מסתלק החלק הגשמי ונשאר כולו רוחני, וממילא יכול להגיע עד למדרגת רוח הקודש.

וסגולתה נמי ל'יראת שמים', כביאורו של הרה"ק הישמח משה זי"ע (פר' עקב) כי שני דרשות מצינו בחז"ל על הפסוק (דברים י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך, כי אם ליראה', אל תקרי מה אלא מאה - הם מאה ברכות שאנו מברכים בכל יום, עוד אמרו (ברכות לג:): 'אטו יראה מילתא זוטרתא היא', וביאר הרה"ק, שדרשה אחת משלמת לחברתה, כי אכן המברך ואומר מאה פעמים ביום 'אלוקינו מלך העולם' בכוונה ואופן ראוי, נעשית לגבוי 'יראת שמים' מילתא זוטרתא.

מין הבאר

מעשה נורא הובא ב'אור זרוע' (סימן מב) וז"ל. 'אני הכרתי יהודי אחד מוואמ"ש, והיו קורין אותו ר' בונים והיה זקן וקובר מתים, ושמעתי אל נכון ואל האמת, שפעם אחת השכים לבית הכנסת, וראה אדם אחד יושב לפני בית הכנסת ובראשו כתר של עשבים שקורין 'צפל', ונתפחד כסבור שהוא שד, וקראו ואמר לו, וכי אינך פלוני שמת עתה וקברתיך, ואמר לו הן, ואמר לו היאך אתה באותו עולם [היינו בעוה"ב], ואמר לו היטב עד מאד, ואמר לו מה זכויות יש לך, והלא אתה היית אדם כל דהו, ואמר לו, רק באותו זכות שהייתי אומר ברכות בקול נעים בבית הכנסת בזכות זה הביאוני בגן עדן ומכבדין אותי, וזה לך הסימן שאני הוא המדבר אליך, כי תראה בית יד חלוקי שקרוע שקרעת לי כשהלבשתי התכריכין, ושאל לו מה זה שבראשך, וענהו הם עשבים שבגן עדן ששמתי בראשי כדי לבטל ריח רע מעלי של זה העולם. כתבתי אני המחבר אלו המעשים, כדי שיראה ירא שמים וישים אל לבו ויאמר שבחותיו של הקב"ה בקול נעים ובכוונה ויזכה לגן עדן. וממעשה זה צריך ללמוד כמה חשוב הוא לברך את הברכות בכוונה ובקול נעים, ואף 'אדם כל דהו' (כלשון 'אור זרוע') יכול במנהג טוב זה לזכות לחיי העולם הבא וגן עדן.

יט. מעשה ביהודי פשוט שלפננסתו עבד בבנק, פעם בהיותו ממחר מאד לדרכו התפלל במרוצה וחטף את תיבות התפילה (ולא דקדק באותיותיה כהוגן), כאשר סיים את תפילתו ניגש אליו הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע והזהירו שלא ילך לעסקיו. משתמה הלה על כך, נענה ה'חפץ חיים' ואמר, הנה אמרו (דרכי משה או"ח סימן נא) 'לא ידלג שום תיבה ולא

ומזוני, וכאן יש בידו להתברך ממקור הברכה ואנשים מזולזין בזה].

כתב בספר ה'חינוך' (מצוה תל), וז"ל. הלא הגדתי לך בני במה שקדם, כי לשם ברוך הוא כל הכבוד וההוד וכל הטוב וכל החכמה וכל היכולת וכל הברכה, ודברי בן אדם וכל מעשהו אם טוב ואם רע לא יוסיף ולא יגרע, על כן צריך אתה להבחין כי באמרנו תמיד בברכות ברוך אתה ה', אין המשמעות לפי הדומה (לאדם), להוסיף ברכה במי שאיננו צריך לשום תוספת חלילה, כי הוא האדון על הכל ועל הברכות, הוא מחדש אותן, וממציאן מאין, ומשפיע מהן שפע רב כאשר יהיה שם רצונו הטוב...

וממשיך ה'חינוך', שהוא רב חסד והוא חפץ בטובת בריותיו, ורוצה להיותן ראויין וזכאין לקבל טובה מאתו, וזה באמת משלמותו ברוך הוא, כי לא יקרא שלם בטובה, רק מי שהוא מיטיב לאחרים וזולתו, אין ספק בזה לכל בן דעת. ואחר הסכמה זו שידענו בחיוב מרב שלמות טובו שחפצו להריק עלינו מברכותו, נאמר שענין הברכה שאנו אומרים לפניו איננו רק הזכרה לעורר נפשנו בדברי פינו כי הוא המברך, ומברך יכלל כל הטובות, ומתוך ההתעוררות הטוב הזה בנפשנו ויחוד מחשבתנו להודות אליו שכל הטובות כלולות בו והוא המלך עליהם לשלחם על כל אשר יחפץ, אנו זוכים כמעשה הטוב הזה להמשיך עלינו מברכותיו, ואחר הזכרה והודאה זו לפניו, אנו מבקשים ממנו מה שאנו צריכים, דעת או סליחה לעוונותינו או רפואה או עושר וכל דבר. והיינו, שתכלית כל הברכות היא כדי לעורר השפע והברכה בעולם הזה, והרי הוא מברך ונמצא מתברך, והדברים נפלאים, שכביכול הקב"ה מבקש מן האדם שיברכו אך עיקר התכלית בזה כדי שהוא עצמו יזכה לברכה?

הבורא ית' כי מלא כל הארץ כבודו. ומי שאינו מכוון ומצייר במחשבתו כמשמעות הברכה, שאומר נגדו ית' ממש לנוכה, ברור לכל בר שכל שברכה בזו כאילו לא בירך כלל וענשו גדול, שביטל ברכה שתקנו אנשי כנה"ג, ויגרום העדר הנחת מהבורא ית', כי אף ברכות המצות וברכות הודאות הם תיקונים גדולים בעולמות העליונים הקדושים, עכ"ל.

שערי ברכה - הברכות כמפתח לשפע רב

איתא בזה"ק (ריש פר' לך לך ע"ז) כד בעיא נפשא לנחתא להאי עלמא (כאשר עומדת הנפש לרדת לעוה"ז), אומי לה קוב"ה למיטר פקודי אורייתא, ולמעבד רעותיה (הקב"ה משביע אותה שתשמור מצוות התורה ולעשות רצונו יתב"ש), ומסר לה מאה מפתחאן דברכאן (ומסר לה מאה מפתחות של ברכה), ומאה מפתחות הם מאה ברכות במנין לך לך.

וחזור הוזה"ק על יסוד זה בריש פרשת עקב (ה"ג רע"א). 'ומאן דמברך לקב"ה, אתברך ונטיל חולקיה [מתברך ונטיל חלקן] מאינן ברכאן בקדמיתא דכל עלמא לתתא [מכל אותן ברכות, והוא נעשה כלי מוכשר לקבלם], כיון דשמא דקב"ה מתברך מתמן, נחית ושרא על רישיה חולקאה קדמאה [כשמברך את שם ה' יורד ושורה חלק הברכה על ראשו של המברך], והא אוקימנא דכתיב (לעיל כ כא) 'כל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך', כיון דהיא ברכה אתית ושריה על רישיה מתמן אתפשט בכל עלמא [ואחר ששורה הברכה על ראשו מתפשטת לכל באי עולם] - הרי שעל ידי שבשר ודם מברך את הקב"ה מעורר את השפע לכל העולם כולו בכלל ועל עצמו בפרט וזוכה לשערי ברכה והצלחה, וא"כ מי פתי יזרוק ברכה מפיו ויבטל מעצמו ברכה זו [והלא מדרך העולם לחזר אחרי ברכותיהם של צדיקים להתברך בבני חיי

יבליעם, אלא יוציא מפיו כאילו מונה מעות', וראיתי בתפילתך שדרכך לספור ולמנות מעות במהירות יתירה, והלא בכהאי גוונא ברור שתבוא לידי טעות, על כן עדיף לך שלא ללכת לבנק, כי קרוב אתה לקלקל יותר מאשר לתקן... כ. לפי זה יתבאר מאמרם (ברכות ז.) 'תניא אמר רבי ישמעאל בן אלישע, פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתריא-ל-י-ה ה' צבקות, שהוא יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי ישמעאל בני ברכני, אמרתי לו, יה"ר מלפניך שייכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים, ותכנס להם לפני משורת הדין, וצ"ב, מדוע השיב בבקשה ותפילה ולא ב'ברכה', אלא ביאורו, כי ה'ברכה' באה לעורר שפע בעולם, לכן ענה 'שיכבשו רחמיך' כי אין לך ברכה והתעוררות רחמים על ישראל יותר מזה.

ברוך הוא אורייתא איהי, וכד בר נש עסוק באורייתא, קודשא בריך הוא קאים תמן ואצית לקליה (היכלו של הקב"ה היא התורה, ובשעה שהיהודי יושב ועוסק בתורה עומד שם הקב"ה ומקשיב לקולו).

זה שבישר להם, אף אם שמא יגרום החטא, ויחרב בית המקדש, אמנם משכן ה' של הארבע אמות של הלכה' - והיכלא דאורייתא זאת, לא יבטל לעולם. זהו שנאמר 'אלה פקודי' - פירוש 'פקודי' לשון חסרון, כמו ולא נפקד ממנו איש (במדבר לא מט), ור"ל אלה פקודי המשכן, היינו בדורות אלה של גליות, שהמשכן חסר, ואין לנו לא משכן ולא מקדש, הנה משכן העדות היינו התורה הוא המשכן והמקדש (שהתורה תהיה במקום המשכן והמקדש), עכ"ל. נמצא שאין כאן כלל הזכרת צער, עכ"ל.

ואדרבה חשיבות מיוחדת יש לעסק התורה בימי הגלות, כי כה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, וז"ל. ענין אריכות הגלות כל כך, אולי משום שחשוב מאד בשמים לימוד התורה בזמן הזה, שהוא בקושי ודוחק גדול ועול פרנסה המטרידים את האדם. (שש"ק ח"ב קעו). והיינו שבימות המשיח תהיה הרחבה גדולה לישראל, כמאמרם (עירובין מג:) 'כיון דאתי משיחא הכל עבדים הן לישראל', ושוב לא יוכלו ללמוד תורה מתוך הדחק²². והדברים נפלאים, שהרי הקב"ה מצטער

משכן העדות - בית המדרש וד' אמות של הלכה הם המשכן בזמן הזה

בפרשתו (פקודי לח כא), 'אלה פקודי המשכן, משכן העדות אשר פוקד על פי משה עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן', ובכפל התיבות 'המשכן - משכן העדות' מבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ בדיבור השלישי) עפ"י דברי המדרש שבכסף התרומה (הגות) שלא הוצרכו למלאכת המשכן בנו 'בית מדרש' בסמוך ל'משכן', ואף הוא נקרא 'משכן', ולזה אמר הכתוב ב' פעמים, א. 'משכן העדות' אשר פוקד על פי משה - שבו ישבו תלמידיו של משה ועסקו בתורה²³. ב. משכן אוהל מועד - שבו הייתה עבודת הלויים. והקדים הכתוב 'משכן העדות' ללמוד בו תורה, ללמדך כי ה'תורה' חשובה יותר מהעבודה²⁴.

בדרך אחרת מהלך הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע, וז"ל. או יאמר, כפל המשכן משכן העדות, ופירש רש"י, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל, ולבאורה הוא תמוה - עדין לא הוקם המשכן, כבר רמז להם להעריך תיקון הצות על החורבן, ולאזוה צורך רמז להם זאת עכשיו על החורבן שיהיה לעתיד... והרי, בשעת חרוה חרוה.

אלא יש לומר, דידוע אמרם ז"ל (ברכות ה.) מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, ובזוהר הק' (ויקהל ר א) היכלא דקודשא

כא. הגה"צ רבי יוסף דינקעלעס זצ"ל היה מפורסם בתורה וחכמה וירא"ש, היה דר בבתי ברודא בעיה"ק ירושלים. וכשגאב"ד פוניבז בנה את מוסדותיו קרא לכמה אנשים יראי שמים לדור בדירותיו, כדי ללמד את הבחורים בינה ודעת - אורחות חיים, בראותם את הצדיקים הללו חיים ביניהם. וקרא ביניהם גם לרבי יוסף הנ"ל ונענה לבקשתו. פעם הגיעה משלחת מטעם חברת ביטוח גדולה, ואחר שטיילו בין כל הבניינים שבנה הפוניבז'ער, הציעו הצעה טובה, תוך שהם מונים את כל הסיבות שיש בעולם בכדי שהרב יבטח את כל בנייני המוסדות, כראות הרב שהם לא פוסקים מלמנות ולהאריך בתיאורים עד כמה צרות והפסדים יוכל להיות במקום הזה, שאלם - מה יקר... וענה להם שיראה כדת מה לעשות, ופטרם לשלום.

אח"כ קרא הרב למזכיר הישיבה וסיפר לו מה שה'משלחת' אמרו לו, והוסיף שיש לו תכנית ביטוח משלו שסידר... כי יש עשרה צדיקים יראים הדרים בבניני הישיבה, ובראשם רבי יוסף דינקעלעס, ואכן ביטוח הוא דבר נחוץ מאד, והביטוח כאן אמור לעלות די הרבה, על כן מהיום והלאה תפריש בכל חודש את סכום המעות שחברת הביטוח מבקשת מאתנו (אילו היינו משתמשים בשירות שלהם) ותן לאותם צדיקים לצורך מחייתם, והם יעתיירו בעד הישיבה, והבין הרב שלתת צדקה וחסד ליהודים צדיקים הוא ביטוח לכל דבר.

כב. רמז הרה"ק ה'קדושת ציון' זי"ע הי"ד, דהנה ידוע שחמץ מורה על היצה"ר (עי' ברכות יז. רש"י ד"ה שאור) והמילוי של אותיות 'חמץ' [חיי"ת מ"ם צד"י] הן יתמיד, לרמז שעל ידי ההתמדה בתורה אפשר להתגבר עליו ולנצחו. כג. בסוף ימיו נסע הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע לעיר וויען כדי לדרוש שם ברופאים, והתלווה אליו בנו הרה"ק מהר"י"ד מבעלזא זי"ע, ושהו שם במשך כמה שבועות, ביום השב"ק הבחין מהר"י"ד בבחור מבוגר שעוסק בתורה

בצרתן של ישראל, בכתוב (תהלים צא טו) 'עמו אנכי בצרה', ואמרו (תנינה טו:) 'בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי, ואעפ"כ מעדיף השי"ת יותר להצטער בצרתן של ישראל כביכול, כדי שיוכל להשתעשע בתורה שבני ישראל עוסקים מתוך הדחק⁷².

בכל שנה כשמגיע העת ויום שנברא בו העולם ויום שהוקם בו המשכן, אז הקב"ה מחדש העולם להאיר אור אלוקי על בריותיו - על ישראל עם קדושו, והוא ר"ח ניסן, וכשמגיע בכל שנה ושנה עת ויום שהוקם בו המשכן אז נעשה בפרט כל אחד ואחד מישראל בחו' משכן וכו' זה' משרה שכינתו בתוך כל אחד ואחד מישראל. והארה זו נעשה בכל שנה ושנה כשישראל עושים תשובה ומתחרטים על הרע שעשו מקודם, ומקבלים על עצמם למחר ולקדש את עצמם וכו', אזי ה' א-ל רחום מאיר עלינו ברוב חסדו את אור ה' אשר היה אז בעת ויום הוקם המשכן. עב"ל⁷³.

בצרתן של ישראל, בכתוב (תהלים צא טו) 'עמו אנכי בצרה', ואמרו (תנינה טו:) 'בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי, ואעפ"כ מעדיף השי"ת יותר להצטער בצרתן של ישראל כביכול, כדי שיוכל להשתעשע בתורה שבני ישראל עוסקים מתוך הדחק⁷².

במעצמו בגמ' (סוטה מט.) דברים נשגבים אודות העוסק בתורה מתוך הדחק, שתפילתו נשמעת, ומשביעין אותו מזיו השכינה, ואף אין הפרגוד ננעל בפניו. וביאר ב'מעיל צדקה' (אות תקמ"ב) וז"ל, כלומר, מרוב חשק השכינה עמו כדי להסתכל בו אין הפרגוד ננעל כדי להיות תמיד כנגדו שלא להסיר מעליו עיני השגחתו. עב"ל.

ראשון הוא לכם - מעלת ראש חודש ניסן

מה נכבד ונשגב יום ראש חודש ניסן, וכמו שכתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (דרוש לפר' החודש) בזה"ל,

במשך כל יום השבת בהתמדה גדולה ובחשק עצום, ומאד התפעל מעבודתו ומלימודו, ניגש אליו ושאלו מאין הוא ומה מעשיו, נענה הבחור ואמר, שאנשי הצבא הנכריים גייסו אותו לשרת בצבאם, והיה מוכרח לחלל את השב"ק, לכן פנה אל מפקדיו שיתנו לו יום מנוחה בשבת, ותמורת כן יעבוד שעות ארוכות יותר בשבת ימי המעשה, וזכה לשאת חן בעיניהם והרשעים הללו יצאו מגדרם והסכימו להצעתו, מאז קיבל על עצמו לעשות את יום מנוחתו - יום השבת, כולו תורה, כשמוע מהרי"ד את תשובתו נענה ואמר 'מי יודע אם בחור זה אינו מעכב את הגאולה...' שהרי בבוא גואל יוסר עול הגלויות ועול הגויים מעל צווארינו, ואז לא יוכל עוד כביכול להשתעשע עם לימוד התורה במסירות נפש כשל בחור זה.

כד. הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע היה מחזיק כולל אברכים לומדי תורה, ומידי חודש בחדשו היה תומך בהם כדי מחייתם, וכך היה סידרן של דברים אם לא עלה בידי הרה"ק להשיג מעות כדי חיותם, היה מצווה אותם ללוות מעות על מנת שהוא יפרעם, אך גם בזה התקשו האברכים מאד, כי לא בנקל מצאו מי שיסכים להלוות להם, לכך פנו המה אל רבם הקדוש וביקשו הימנו שיתפלל עליהם שלא יצטרכו להגיע לידי הלוואה, אמר להם הרבי, אלך אל בית הטבילה שם אעשה 'יישוב' על זה הדבר (בעת הטבילה היה שואל את שאלותיו מן השמים), ביצאו מן המקוה פנה אל תלמידיו ומסר להם את אשר ענוהו - 'אוי וויי ר'מיכל'ע... איך לא תדע שמעט הייסורים שלהם יקר אצלי יותר מכל תורתם ותפילתם.

כה. ידועים דברי חז"ל (פסיקתא רבתי פ"ו) שבכ"ה בכסלו נגמרה מלאכת המשכן, והיה מקופל עד אחד בניסן, כמו שנאמר (שמות מ ב) 'ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד', ולכאורה צריך ביאור טעם הדבר, מדוע המתינו עד ר"ח ניסן ולא הקימו את המשכן מיד לאחר שסיימו את מלאכת בנייתו. ומבאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (מכתבי קודש, מכתב כה) כי הנה הקמת המשכן היה תיקון על חטא העגל, ומאחר שהיה הפגם כ"כ גדול ונורא עדיין לא הגיע זמן התיקון, על כן לא היו יכולים להקים את המשכן רק בראש חודש ניסן שבו יש התעוררות הרחמים לחדש את העולם למעלה מכל החשבונות.

ולדין ייאמר, גם אם מרגיש בנפשו שחרב ה'משכן' שלו, אבד סברו וכבר אין בידו לחדש אורו כבראשונה, הרי עתה הוא הזמן המסוגל ביותר לשוב להקים את ה'משכן' הפרטי.

באר הפרשה - פקודי - החודש

שמרומו בתיבת 'לכם' (עיי"ש שמרמו כי עולה לר"ת כבד לב מה, ומבאר כיצד מרומז בזה ענין בני חיי ומוזני), וזה שאמר החודש הזה לכם - נשפע לכם בני חיי ומוזני.

החודש הזה לכם - מעלת חודש ניסן

רבות הפליגו בספרים במעלת חודש ניסן, וכמו שכתב השל"ה הקדוש (מסכת פסחים פרק נר מצוה אות ז) על הכתוב (שמות יב ב) 'החודש הזה לכם ראש חדשים', שבחודש ניסן יש לכל ימי החודש קדושת 'ראש חודש'.

ובה אמר ה'מגיד' לה'בית יוסף' (פרשת אמור), וז"ל, 'והנה עתך עת דודים' (יחזקאל טו ח), אלו הימים הקדושים של חודש ניסן^כ.

צא ולמד עוד ממה שהובא ב'אגרא דכלה' (פקודי ד"ה ביום החודש) וז"ל. 'קבלנו, דאותן י"ב ימים הראשונים דניסן, ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי ל"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחודש שלם, כן שמענו מאדמו"ר

מוכשר להתחדש כבריה חדשה, אך לאורך גיסא תביעה גדולה היא לאדם שימלא שעת הכושר זו כדבעי^כ.

נוראות מצינו בדברי הרה"ק העבודת ישראל' זי"ע (החודש ד"ה ראשון) לפרש מה שנאמר 'ראשון הוא לכם לחדשי השנה', שהנה 'בניסן הקב"ה מחליף הממונים והשררים העליונים להראותם שכולם ברשותו ית"ש^כ, ועל כך נאמר (שמות יט ה) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' - שאתם תמליכו את השרים העליונים ע"י עבודת הקודש, וזהו שנאמר ראשון הוא לכם, 'ראשון' היינו הקב"ה וכדכתיב (ישעיה מד ו) 'אני ראשון ואני אחרון', וכביכול 'ראשון' הוא לכם, שאתם תוכלו להנהיג את כל העולמות, לחדשי השנה - להתחדשות של כל השנה, שיכולים להפוך לכל הטובות והישועות.

וז"ל הרה"ק ה'אמת ליעקב' זי"ע (בעל המלא הרעים, בפרשת בא ד"ה החודש הזה לכם) ראש חודש ניסן הוא כללות כל חדשי השנה ובו נשפע לישראל בני חיי ומוזני

כו. וכבר פירש הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ליקוטים) במאמר חז"ל (ר"ה ב.) 'באחד בניסן ראש השנה למלכים' - לקבלת עול מלכות שמים.

כז. הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' (בא ד"ה למה) מביא ששמע את זקנו מרן הבעש"ט הק' זי"ע אומר בחודש ניסן 'להמגיד המפורסם מטורטשין' שהרי אמרו חז"ל 'באחד בניסן ראש השנה למלכים', ואז מתמנים כל השרים והשלטונים שבעולם, ועל כן עתה הוא העת להתפלל להטות לב המלכות עלינו לטובה.

מזן הבאר

בליל ר"ח ניסן שנת תשמ"ז לפ"ק התקיימה שמחת נישואין בעי"ת בני-ברק, בהיותי בחתונה שאלתי אחד מידידי מי קבע יום חתונה בר"ח ניסן, בזמן שהכל עסוקים בהכנות המרובות לפסח הקרב ובא (בימים ההם עוררה חתונה בזמן כזה תמיהה), נענה אחד מבני המשפחה שהרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע הוא אשר קבע את תאריך החתונה [באותה שעה כבר נשבה ארון האלוקים, ונשמתו הקדושה עלתה בסערה השמימה באותה שנה ביום כ"ד לחודש טבת], כי בימי חנוכה שאלו אותו המחותנים מתי לקבוע את יום החתונה, והוא השיב להם 'ראש חודש ניסן איז די שענסטע טאג פון יאהר'... (ר"ח ניסן הוא היום המיוחד ביותר מכל השנה כולה), וכבר אמרו (שבת פז:): 'אותו יום נטל עשר עטרות'.

כח. הנה אמרו חז"ל (תענית י.) כי רק בז' במר חשוון מתחילים לשאול על הגשמים 'ט"ו יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת', והיינו שלא יצטערו עולי רגלים בדרכם לשוב לביתם כשיזלפו גשמים על ראשם. ומעתה יש להקשות שלפי זה היו צריכים להפסיק לשאול גשמים מא' בניסן שהוא ט"ו יום קודם חג הפסח, כדי שלא יצטרכו עולי רגלים לכתת רגלם בדרך הליכתם לירושלים לקראת חג הפסח בתוך הגשמים. ויש שתירצו, שחשש זה שייך רק כאשר אדם חוזר לביתו שאז הגשמים היוורדים עליו טורדים את שלוות נפשו, אמנם בשעה שהוא הולך לעלות ברגל, הרי כל דעתו ומחשבתו נתונים ברגשי קודש, הנני עומד לעלות ולראות בבית הגדול והקדוש שנקרא שמו ית' עליו, הנני עומד להקריב קרבן פסח... וממילא אף אם יפתחו ארובות השמים אינו חושב על 'זוטות' כגון דא... ועל כן ניתן בשופי להמשיך להתפלל 'ותן טל ומטר לברכה', ואין לחשוש לאותם שכבר יצאו מביתם לעבר עיר הקודש והמקדש.

באר הפרשה - פקודי - החודש

רבצן - הרגיל בכך, והיינו שהאות 'ן' מורה על הגילות וריבוי מידי יום ביומו, ולכן נקרא החודש - 'ניסן' ולא 'נס', להורות שיש בו ריבוי ניסים, וההנהגה ניסית שולטת, לכן בקל יכול כל אחד להיוושע בכל משאלותיו לא.

אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים, ונוכה לישועות מקיפות בכל צד וענין, אך טוב וחסד מגולים ירדפנו כל הימים, לטב ולחיים ולשלום.

מלשון ניסים) ובודאי פועל שיוכל כל אחד לפעול בעצמו להוציא עצמו מזה שטובע בטבע.

הוסיפו בה צדיקי בית רח"ן שלא זו בלבד ששם החודש 'ניסן' מורה שהימים הללו הם ימי ניסים לישראל, אלא שיש כאן בכדי להורות על ריבוי הניסים, כמו שדרשו (ב"מ לג.) על הכתוב (שמות כג ה) 'רובץ - ולא רבצן' ופירוש רש"י, 'רובץ - מקרה הוא לו שרובץ תחת משאו בפעם הזאת, ולא

ב'אביר הרועים' (אות רסד) הובא עוד מה שהעיד עליו בנו הרה"ק בעל ה'שם משמואל' זי"ע, שבימי חודש ניסן היה אביו ה'אבני נזר' מסבב והולך בעולמות העליונים, ושמחמת גודל בהירות קדושת הימים אינו צריך לישון כלל (שם אות רצט).

לא. וכך הוא לשון הפייט (מוסף לשבת החודש) הינם ימים המבורכים, גם הזכרנו לשונו 'החודש אשר ישועות בו מקיפות', וביארו (עיי' 'ארץ צבי' להגה"ק מקודיגלוב, פסח מועדים עמוד סג), מקיפות היינו 'הקפה' סביב הדבר, וכלומר שאף הדרך הסובבת את הישועה הנצרכת תבוא על מקומה בנקל ובניחותא, בשלום ובשלווה, כל הסובבים והמקיפים הנצרכים לדבר הישועה יבואו לו בנקל... כי רבים הם המתייסרים מרה בבואם לזכות בזש"ק, גם פעמים שהאדם נצרך לטרוח טירחא מרובה סביב פרנסתו, או קושי רב עד שהוא זוכה לראות קורטוב נחת דקדושה מיו"ח, ובחודש זה הישועות מקיפות - כל אלו ה'מקיפין' ג"כ יבואו לידי ישועתם וטובתם בתכלית.

באחד השנים בחול המועד פסח כשעברו החסידים לפני הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע להתברך בברכת החג, עבר שם אחד החסידים שמצבו היה קשה עד מאד, בהיותו שקוע בין הררי צרות וקשיים, מכמה וכמה הרפתקאי דעדרו עליה, אבל, לא היה יכול להאריך בפירוט הבקשה עקב ריבוי הקהל הממתינים אף הם לגשת מול פני הקודש, על כן הזכיר עצמו בקצרה, ואמר 'איך דארף א' ישועה ארום און ארום' (ביטוי השגור בפיהם של חסידי פולין, כשהיו רוצים להזכיר גם את 'סביבות' האדם ובני ביתו, וכלשון הכתוב (שמואל א' יז יח, וכפי שאומרים בסליחות לערב ר"ה) 'ואת אחיך תפקוד לשלום ואת ערובתם'), ענה לו הרבי, הרי על ימים אלו נאמר 'החודש אשר ישועות בו מקיפות'... (מלשון סביב והיקף).

ישקו העדרים

כי ענן ה' על המשכן... לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם' (פקודי מ' לה)

סיפר לי הרב שלמה שליט"א, אחד מחשובי בני עליה בעיה"ק ירושלים, בתשרי שנת תש"מ נסעתי לרבינו הרה"ק מוויז'שניץ מאנסי זי"ע לקראת החגים, שם התיידדתי עם כמה בחורים חשובים בקשר עז ואמיץ.

בחודש אדר תשמ"א נישאתי למז"ט בשעטומ"צ, ואחד מחבריי שלח אלי מכתב ובו ברכת מזל"ט עם ברכות לרוב (באותם הימים לא היו דרכי תקשורת כהיום הזה), מאד שמחתי עם המכתב והנחתיו בין כתביי (מסמכים).

אחר שנים אירעה טרגדי' נוראה - ידידי זה נלב"ע בפתע פתאום, כשהוא מותיר אחריו לאנחות בית מלא ביתומים קטנים ה"י, כל לב נמס לנוכח הטרגדי'.

זה לאחרונה סידר ר' שלמה את כתביו ומצא את המכתב הנ"ל, אחר העיון הניחו בצד כדי לשאול את צאצאי הידיד האם יש להם ענין במכתב הלזה, כי מצדו לא מצא ענין מיוחד להחזיק מכתב בן יותר מארבעים שנה...

לפני כשבוע - ביום ראשון פרשת ויקהל תשפ"ה שהה ר' שלמה בארה"ב, ופגש באחד מבני המנוח, וסיפר לו כי בביתו מכתב מאביו ז"ל ועתה שאלתו בפיו האם יש להם צורך בזה, ענהו הבן, בוודאי, כי אבינו הלך לעולמו בצעירותו, ולא נשאר לנו ממנו, לא כתב ולא מכתב, וביקש מר' שלמה שבבואו לביתו שבארה"ק יקח את המכתב ויתנהו לאחיו הדר באחת הערים בארה"ק.

הפלא ופלא, ביום שלישי (פרשת ויקהל הנ"ל) מצא ר' שלמה שמן השמים גלגלו שיכניס את המכתב למזוודה (רענציל) שלו - במקום להניחו בארון אשר בביתו, אין לו כל הסבר כיצד אירע הדבר, אבל כך גלגלו מן השמים.

על כן נכנס ר' שלמה לביהמ"ד וויז'שניץ אשר בבארא פארק, בפאליש (לויב) פגש באחד מאנ"ש וביקש ממנו לתת את המכתב לאחד מבני המשפחה - בני המנוח ז"ל. אמר לו האיש הנה אחד מהבנים יושב כאן בביהמ"ד, הכנס נא ותן לו, כן עשה ר' שלמה, הבן התרגש עד מאד לראות כתב יד אביו אחרי שנים רבות שלא זכה לראותו... וכה סיפר האיש לר' שלמה, דעו נא כי ב'השגחה פרטית' נפגשנו יחדיו, כי מתוקף תפקידי ב'חינוך' הנני שוהה בכל יום בזמן זה במקום אחר, אלא שלמחר יינשא אחי הקטן למזל"ט, וכעת הבאתי אותו הנה ונכנס אל הקודש פנימה אל הרבי שליט"א, ולכן מצאתני כאן, יושב בביהמ"ד וממתין שאחי יצא מחדר הרבי.

אחר זמן יצא החתן מחדר הרבי, הראה לו אחיו הגדול - הגיע הנה מכתב מאבינו ז"ל, ראה נא מה כתוב בו - **ברכת מזל"ט לחתן שנישא בשעטומ"צ, בצירוף ברכות לרוב לרגל בניית בית בישראל...** החתן קרא את המכתב ופרץ בבכי קורע לב, ולא היו יכולים לעצור בעדו, מעיין דמעותיו גבר מרגע לרגע... עד ששאלו אחיו מה אירע... סיפר החתן, לא

ישקו העדרים

ספרתי עד עתה אבל מאחר שאירע כאן מעשה נורא ופלא כזה אספר, זה אתמול (יום שני ויקהל) עליתי והשתטחתי על ציון אבינו ז"ל בכדי להזמינו לחתונה, בתוך הדברים געיתי בבכי ואמרתי לו, אבי אבי, עזבתני לאנחות בהיותי כבן שלש, לא הכרתי אותך, ואיני זוכר את פניך המאירים, איני זוכר כי נתתי לי אי פעם איזה חיבוק או נישוק, אנא אל תעזבני, אל תסתר פניך ממני, חושה לעזרתי, עמוד לימיני בעת שמחתי בבואי להכנס תחת החופה, ואבקשך שתתן לי אות וסימן כי נשמעו דברי, והנך עומד לבוא ולהשתתף (בנשמה) עמי בשמחתי, והנה לא עבר מעת-לעת ולידי מגיע מכתב שאבי כותב ברכת מזל"ט וברכות לחתן הנישא למזל"ט לרגל בניית הבית החדש...

הוסיף ר' שלמה, כי ראה כאן פלאי פלאות בהנהגת הבורא את עולמו כי הכין כבר לפני מ"ד שנים מכתב מרבי שלמה דב, וגלגל מן השמים שייכנס המכתב למזוודה בטעות גמורה... ושיגיע ברגע הנכון והראוי, כי אילו היה מגיע לביהמ"ד כמה מינו"ט (דקות) קודם היה מוסר המכתב לאחד מאנ"ש בכדי שיתנהו לאחד מבני המנוח, ובוודאי לא היה הלה טורח להראות לאחיו יום לפני החתונה מכתב ישן נושן שהגיע מאת אביהם... אמנם עתה מאחר שמסרו לאח שישב והמתין על החתן, ומיד באותו מצב נפגש עם החתן, והלה 'קיבל' מכתב מאביו שטרח למלא משאלתיו להעביר לו אות וסימן כי נשמעה תפילתו. כי הקב"ה מושל בכל ומנהיג את הכל.

